

Parte 1

INTRODUCCIÓN WPROWADZENIE

El derecho constitucional es el conjunto de normas legales que definen los principios generales del sistema de gobierno de un Estado, determinan la estructura, las competencias y las relaciones mutuas entre los principales órganos estatales, y establecen los derechos, las libertades y las obligaciones básicos del individuo.

Gracias a las normas del derecho constitucional sabemos cómo está organizado el Estado en que vivimos, a quién pertenece el poder, cuáles son las reglas de su ejercicio, qué derechos y deberes tenemos como ciudadanos.

La constitución es el acto jurídico básico del derecho constitucional. Es fuente superior del derecho y todos los demás actos normativos deben concordar con ella.

Actualmente **en Polonia** sigue vigente la **Constitución de la República de Polonia de 2 de abril de 1997** y **en España** la **Constitución Española de 29 de diciembre de 1978**.

Prawo konstytucyjne to zespół norm prawnych, które definiują ogólne zasady ustroju państwowego, określają strukturę, zakres kompetencji, a także wzajemne relacje między naczelnymi organami państwa oraz wyznaczają podstawowe prawa, wolności i obowiązki jednostki.

To właśnie dzięki normom prawa konstytucyjnego wiemy jak zorganizowane jest państwo w którym żyjemy, do kogo należy władza, jakie są zasady jej sprawowania, jakie mamy prawa oraz obowiązki jako obywatele.

Podstawowym aktem prawnym prawa konstytucyjnego jest konstytucja. Jest ona najwyższym źródłem prawa i wszystkie inne akty normatywne muszą być z nią zgodne.

Aktualnie **w Polsce** obowiązuje **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** a **w Hiszpanii** **Konstytucja Hiszpanii z 29 grudnia 1978 r.**

Parte 2

CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA, 1978

KONSTYTUCJA HISZPANII, 1978

TÍTULO PRELIMINAR

Artículo 1

1. España se constituye en **un Estado social y democrático de Derecho**, que **propugna** como **valores superiores** de su **ordenamiento jurídico** la **libertad**, la **justicia**, la **igualdad** y el **pluralismo político**.
2. La **soberanía nacional** reside en el **pueblo español**, del que emanan los **poderes del Estado**.
3. La **forma política** del Estado español es la **Monarquía parlamentaria**.

la Constitución	Konstytucja
el título preliminar	tytuł wstępny
el Estado	państwo
el Estado social	państwo społeczne
el Estado democrático	państwo demokratyczne
el Derecho	prawo
el Estado democrático de Derecho	demokratyczne państwo prawne
propugnar	bronić /ochroniać
los valores superiores	najwyższe wartości
el ordenamiento jurídico	porządek prawny
la libertad	wolność
la justicia	sprawiedliwość
la igualdad	równość
el pluralismo político	pluralizm polityczny
la soberanía nacional	suwerenność narodowa / suwerenność narodu
el pueblo español	naród hiszpański
el poder	władza
los poderes del Estado	władze państwa
la forma política	ustrój polityczny
el Estado español	państwo hiszpańskie
la Monarquía parlamentaria	monarchia parlamentarna

Artículo 2

La **Constitución** se fundamenta en la **indisoluble unidad** de la **Nación española**, **patria común** e **indivisible** de todos los **españoles**, y **reconoce** y **garantiza el derecho a la autonomía** de las **nacionalidades** y regiones que la integran y la **solidaridad** entre todas ellas.

la Constitución	Konstytucja
la insoluble unidad	nierozdzielna jedność
la Nación española	naród hiszpański
la patria común	wspólna ojczyzna
la patria indivisible	niepodzielna ojczyzna
los españoles	Hiszpanie

reconocer
garantizar
el derecho
la autonomía
el derecho a la autonomía
la nacionalidad
la solidaridad

uznawać
gwarantować / zapewniać
prawo
autonomia
prawo do autonomii
narodowość
solidarność

Artículo 9

1. Los ciudadanos y los poderes públicos están sujetos a la Constitución y al resto del ordenamiento jurídico.

el ciudadano
el poder público
la Constitución
estar sujeto a la Constitución
el ordenamiento jurídico

obywatel
władza publiczna
Konstytucja
podlegać Konstytucji
porządek prawny

TÍTULO I DE LOS DERECHOS Y DEBERES FUNDAMENTALES

Artículo 10

1. La dignidad de la persona, los derechos inviolables que le son inherentes, el libre desarrollo de la personalidad, el respeto a la ley y a los derechos de los demás son fundamento del orden político y de la paz social.

el derecho
el deber
el derecho fundamental
el deber fundamental
los derechos y deberes fundamentales
la dignidad de la persona
el derecho inviolable
el derecho inherente
el libre desarrollo de la personalidad
la ley
el respeto a la ley
el respeto a los derechos de los demás
el orden político
la paz social

prawo
powinność / obowiązek
podstawowe prawo
podstawowy obowiązek
podstawowe prawa i obowiązki
godność osoby ludzkiej / godność człowieka
prawo nienaruszalne
prawo przynależne
swobodny rozwój osobowości
prawo / ustawa
poszanowanie prawa
poszanowanie praw innych
porządek polityczny
pokój społeczny / spokój społeczny / porządek społeczny /
ład społeczny

CAPÍTULO PRIMERO DE LOS ESPAÑOLES Y LOS EXTRANJEROS

Artículo 11

1. La nacionalidad española se adquiere, se conserva y se pierde de acuerdo con lo establecido por la ley.

2. Ningún español de origen podrá ser privado de su nacionalidad.

el español
el extranjero

Hiszpan
cudzoziemiec

la nacionalidad

adquirir la nacionalidad

conservar la nacionalidad

perder la nacionalidad

la ley

de acuerdo con lo establecido por la ley

el español de origen

privar de la nacionalidad

narodowość / obywatelstwo (Konstytucja Hiszpanii operuje jedynie pojęciem „nacionalidad”)

nabyć obywatelstwo

zachować obywatelstwo

stracić obywatelstwo

prawo / ustawa

zgodnie z prawem

Hiszpan z pochodzenia

pozbawić obywatelstwa

Artículo 12

Los españoles son mayores de edad a los dieciocho años.

mayor de edad

ser mayor de edad

pełnoletni

być pełnoletnim

Artículo 13

3. La extradición sólo se concederá en cumplimiento de un tratado o de la ley, atendiendo al principio de reciprocidad. Quedan excluidos de la extradición los delitos políticos, no considerándose como tales los actos de terrorismo.

4. La ley establecerá los términos en que los ciudadanos de otros países y los apátridas podrán gozar del derecho de asilo en España.

la extradición

conceder la extradición

el cumplimiento

el tratado

en cumplimiento de un tratado

la ley

el principio

el principio de reciprocidad

atendiendo al principio de reciprocidad

el delito

el delito político

el acto de terrorismo

la ley establece

los términos

el ciudadano

el apátrida

el derecho

el asilo

el derecho de asilo

gozar del derecho de asilo

ekstradycja

zezwać na ekstradycję

wykonanie / spełnienie

traktat / umowa

na podstawie umowy / wykonując umowę

prawo / ustawa

zasada

zasada wzajemności

z uwzględnieniem zasady wzajemności

przestępstwo

przestępstwo polityczne

akt terroryzmu

ustawa stanowi / ustawa określa

warunki / zasady

obywatel

apatryda / bezpaństwowiec

prawo

azyl

prawo azylu

korzystać z prawa azylu

CAPÍTULO SEGUNDO DERECHOS Y LIBERTADES

Artículo 14

Los españoles son iguales ante la ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social.

el derecho	prawo
la libertad	wolność
los derechos y libertades	prawa i wolności
la ley	prawo / ustawa
ser igual ante la ley	być równym wobec prawa
la discriminación	dyskryminacja
la discriminación por razón de nacimiento	dyskryminacja ze względu na pochodzenie
la discriminación por razón de raza	dyskryminacja ze względu na rasę
la discriminación por razón de sexo	dyskryminacja ze względu na płeć
la discriminación por razón de religión	dyskryminacja ze względu na religię
la discriminación por razón de opinión	dyskryminacja ze względu na przekonania
la discriminación por razón de cualquier otra condición o circunstancia personal o social	dyskryminacja ze względu na inną sytuację lub okoliczność osobistą lub społeczną

SECCIÓN 1.ª DE LOS DERECHOS FUNDAMENTALES Y DE LAS LIBERTADES PÚBLICAS

Artículo 15

Todos tienen **derecho a la vida y a la integridad física y moral**, sin que, en ningún caso, puedan **ser sometidos a tortura** ni a **penas o tratos inhumanos o degradantes**. Queda **abolida la pena de muerte**, salvo lo que puedan **disponer las leyes penales militares** para tiempos de guerra.

el derecho	prawo
los derechos fundamentales	podstawowe prawa
la libertad	wolność
las libertades públicas	wolności publiczne / wolności obywatelskie
el derecho a la vida	prawo do życia
el derecho a la integridad física y moral	prawo do integralności fizycznej i moralnej
someter a tortura	poddawać torturom
la pena	kara
someter a penas	poddawać karom
someter a tratos inhumanos o degradantes	poddawać nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu
la pena de muerte	kara śmierci
abolir la pena de muerte	znieść karę śmierci
disponer	zarządzać / postanawiać
la ley	prawo / ustawa
la ley penal	prawo karne / ustawa karna
las leyes penales militares	prawo karne wojskowe / ustawy karne wojskowe

Artículo 16

1. Se garantiza la libertad ideológica, religiosa y de culto de los individuos y las comunidades sin más limitación, en sus manifestaciones, que la necesaria para **el mantenimiento del orden público protegido por la ley**.

garantizar	gwarantować / zapewniać
la libertad	wolność
la libertad ideológica	wolność światopoglądowa
la libertad religiosa	wolność religijna
la libertad de culto	wolność wyznania
el individuo	jednostka
la comunidad	wspólnota
la limitación	ograniczenie
el orden público	porządek publiczny
el mantenimiento del orden público	utrzymanie porządku publicznego

la ley
protegido por la ley

prawo / ustawa
chroniony przez prawo

Artículo 17

1. Toda persona tiene **derecho a la libertad y a la seguridad**. Nadie puede **ser privado de su libertad**, sino con **la observancia de lo establecido en este artículo** y en los casos y en la forma **previstos en la ley**.
2. La **detención preventiva** no podrá durar más del tiempo estrictamente necesario para la realización de **las averiguaciones tendentes al esclarecimiento de los hechos**, y, en todo caso, **en el plazo máximo de setenta y dos horas, el detenido deberá ser puesto en libertad o a disposición de la autoridad judicial**.
3. Toda persona **detenida** debe ser **informada** de forma inmediata, y de modo que le sea comprensible, **de sus derechos** y de las razones de su **detención**, no pudiendo ser **obligada a declarar**. **Se garantiza la asistencia de abogado al detenido en las diligencias policiales y judiciales, en los términos que la ley establezca**.
4. La **ley regulará un procedimiento de «habeas corpus»** para producir la inmediata **puesta a disposición judicial** de toda persona **detenida ilegalmente**. Asimismo, por **ley** se determinará **el plazo máximo de duración de la prisión provisional**.

el derecho
la libertad
el derecho a la libertad
el derecho a la seguridad
privar de la libertad
el artículo
con la observancia de lo establecido en este artículo

prawo
wolność
prawo do wolności
prawo do bezpieczeństwa
pozbawiać wolności
artykuł
przestrzegając postanowień niniejszego artykułu

la ley
previsto en la ley
la detención
la detención preventiva
la averiguación
el hecho
el esclarecimiento de los hechos
las averiguaciones tendentes al esclarecimiento de los hechos
el plazo
en el plazo máximo de
el detenido
poner en libertad
la autoridad
la autoridad judicial
poner a disposición de la autoridad judicial

prawo / ustawa
przewidziany przez prawo / przewidziany w ustawie
zatrzymanie / aresztowanie
zatrzymanie prewencyjne
sprawdzanie / badanie / dochodzenie
fakt / czyn / zdarzenie
wyjaśnienie faktów
czynności dochodzeniowo-śledcze mające na celu wyjaśnienie faktów
termin / okres
w maksymalnym terminie
zatrzymany
zwolnić / uwolnić
władza / organ władzy
władza sądownicza / organ władzy sądowniczej
przekazać do dyspozycji władzy sądowniczej / organu sądowego

informar de los derechos
declarar
obligar a declarar
garantizar
el abogado
la asistencia de abogado
las diligencias
las diligencias policiales
las diligencias judiciales
los términos
en los términos que la ley establezca
el procedimiento

pouczyć o prawach
zeznawać / oświadczać
zmuszać do złożenia zeznań
gwarantować / zapewniać
adwokat
pomoc adwokata
czynności
czynności policyjne
czynności sądowe
warunki / zasady
na zasadach określonych przez prawo / ustawę
postępowanie / procedura

el procedimiento de «habeas corpus»

ilegalmente

detenido ilegalmente

la prisión provisional

el plazo máximo de duración de la prisión provisional

sądowa kontrola legalności zatrzymania (postępowanie, którego przedmiotem jest sądowa kontrola legalności zatrzymania poprzez postawienie zatrzymanego przed sądem, który dokonuje oceny zasadności zatrzymania)
bezprawnie / nielegalnie
bezprawnie zatrzymany / bezprawnie aresztowany
tymczasowe aresztowanie
maksymalny czas trwania tymczasowego aresztowania

Artículo 18

1. Se garantiza el derecho al honor, a la intimidad personal y familiar y a la propia imagen.

2. El domicilio es inviolable. Ninguna entrada o registro podrá hacerse en él sin consentimiento del titular o resolución judicial, salvo en caso de flagrante delito.

3. Se garantiza el secreto de las comunicaciones y, en especial, de las postales, telegráficas y telefónicas, salvo resolución judicial.

garantizar

el derecho

el derecho al honor

el derecho a la intimidad personal

el derecho a la intimidad familiar

el derecho a la propia imagen

el domicilio

inviolable

el registro

el consentimiento

el titular

la resolución judicial

el delito

el flagrante delito

gwarantować / zapewniać

prawo

prawo do czci

prawo do poszanowania życia osobistego

prawo do poszanowania życia rodzinnego

prawo do własnego wizerunku

miejsce zamieszkania / dom / mieszkanie / siedziba

nienaruszalny / nietykalny

tu: rewizja / przeszukiwanie

zgoda

właściciel / posiadacz

postanowienie sądu

przestępstwo

ujęcie na gorącym uczynku przestępstwa / przestępstwo

wykryte w trakcie jego popełniania

z wyjątkiem ujęcia na gorącym uczynku przestępstwa

tajemnica komunikowania się / tajemnica korespondencji

salvo en caso de flagrante delito

el secreto de las comunicaciones

Artículo 19

Los españoles tienen derecho a elegir libremente su residencia y a circular por el territorio nacional.

el derecho

la residencia

el derecho a elegir libremente la residencia

el derecho a circular libremente por

el territorio nacional

prawo

miejsce zamieszkania

prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania

prawo do swobodnego poruszania się po terytorium

państwowym

Artículo 21

1. Se reconoce el derecho de reunión pacífica y sin armas. El ejercicio de este derecho no necesitará autorización previa.

2. En los casos de reuniones en lugares de tránsito público y manifestaciones se dará comunicación previa a la autoridad, que sólo podrá prohibirlas cuando existan razones fundadas de alteración del orden público, con peligro para personas o bienes.

reconocer	uznawać
el derecho	prawo
la reunión	zgromadzenie / zebranie / posiedzenie
el derecho de reunión pacífica y sin armas	prawo do pokojowych zgromadzeń bez broni
el ejercicio de este derecho	wykonywanie tego prawa
la autorización	upoważnienie / pozwolenie / zezwolenie
la autorización previa	uprzednie zezwolenie
la manifestación	manifestacja
la autoridad	władza / organ władzy
dar comunicación previa a la autoridad	zawiadomić uprzednio władze
prohibir la reunión	zakazać zgromadzenia
el orden público	porządek publiczny
la alteración del orden público	zakłócenie porządku publicznego
cuando existan razones fundadas	w przypadku uzasadnionych obaw zakłócenia porządku
de alteración del orden público	publicznego
los bienes	dobra / majątek / mienie
con peligro para personas o bienes	stwarzając zagrożenie dla osób lub mienia

Artículo 22

1. Se reconoce el derecho de asociación.

reconocer	uznawać
el derecho	prawo
el derecho de asociación	prawo do zrzeszania się

Artículo 25

1. Nadie puede ser **condenado** o **sancionado** por **acciones** u **omisiones** que en el momento de producirse no constituyan **delito**, **falta** o **infracción administrativa**, según **la legislación vigente** en aquel momento.

condenar	skazywać
sancionar	karać
la acción	działanie
la omisión	zaniechanie
el delito	przestępstwo
la falta	wykroczenie
la infracción	naruszenie prawa, reguł
la infracción administrativa	naruszenie przepisów prawa administracyjnego
la legislación	ustawodawstwo / prawodawstwo
vigente	obowiązujący / ważny / prawomocny
la legislación vigente	obowiązujące ustawodawstwo

Artículo 27

1. Todos tienen el derecho a la educación. Se reconoce la libertad de enseñanza.

el derecho	prawo
el derecho a la educación	prawo do nauki
reconocer	uznawać
la libertad	wolność
la libertad de enseñanza	wolność nauczania

Artículo 28

1. Todos tienen **derecho a sindicarse libremente**. La ley podrá **limitar o exceptuar el ejercicio de este derecho** a las Fuerzas o Institutos armados o a los demás Cuerpos sometidos a disciplina militar y regulará las peculiaridades de su **ejercicio para los funcionarios públicos**. La **libertad sindical** comprende **el derecho a fundar sindicatos** y a **afiliarse** al de su elección, así como **el derecho de los sindicatos a formar confederaciones** y a **fundar organizaciones sindicales internacionales** o **afiliarse** a las mismas. Nadie podrá ser obligado a **afiliarse a un sindicato**.

2. Se reconoce el **derecho a la huelga de los trabajadores** para la defensa de sus intereses. La **ley que regule el ejercicio de este derecho establecerá las garantías precisas** para asegurar el mantenimiento de los servicios esenciales de la comunidad.

el derecho	prawo
el derecho a sindicarse	prawo do zrzeszania się w związki zawodowe
la ley	prawo / ustawa
limitar	ograniczać
exceptuar	wykluczać / wyłączać
el ejercicio de un derecho	wykonywanie prawa
el funcionario público	urzędnik państwowy
la libertad sindical	wolność związkowa / wolność zrzeszania się w związki zawodowe
el sindicato	związek zawodowy
el derecho a fundar sindicatos	prawo tworzenia związków zawodowych
el derecho a afiliarse a un sindicato	prawo wstępowania do związku zawodowego
la confederación	konfederacja
la organización sindical internacional	międzynarodowa organizacja związkowa
formar confederaciones	tworzyć konfederacje
fundar organizaciones sindicales internacionales	zakładać międzynarodowe organizacje związkowe
reconocer	uznawać
la huelga	strajk
el derecho a la huelga	prawo do strajku
el trabajador	pracownik
la ley regula	ustawa reguluje
la garantía	gwarancja
establecer las garantías	ustanawiać gwarancje

SECCIÓN 2.^a

DE LOS DERECHOS Y DEBERES DE LOS CIUDADANOS

Artículo 30

2. La ley fijará las **obligaciones militares** de los españoles y **regulará, con las debidas garantías, la objeción de conciencia**, así como las demás causas de **exención del servicio militar obligatorio**, pudiendo **imponer, en su caso, una prestación social sustitutoria**.

el derecho	prawo
el deber	powinność / obowiązek
el ciudadano	obywatel
los derechos y deberes de los ciudadanos	prawa i obowiązki obywateli
la ley	prawo / ustawa
la ley fija	ustawa ustanawia
la obligación	obowiązek / zobowiązanie
las obligaciones militares	obowiązki wojskowe

la ley regula
la garantía
las debidas garantías
la objeción de conciencia

el servicio militar obligatorio
la exención del servicio militar obligatorio

imponer
la prestación
la prestación social sustitutoria

ustawa reguluje
gwarancja
należyte gwarancje
prawo do odmowy działania sprzecznego z własnym sumieniem
(np. odmowa odbycia obowiązkowej służby wojskowej
z powodów religijnych, moralnych lub etycznych)
obowiązkowa służba wojskowa
zwolnienie z obowiązku odbycia obowiązkowej służby
wojskowej
nakładać
świadczenie
świadczenie zastępcze na rzecz społeczeństwa

Artículo 33

1. Se reconoce el derecho a la propiedad privada y a la herencia.

3. Nadie podrá ser privado de sus bienes y derechos sino por causa justificada de utilidad pública o interés social, mediante la correspondiente indemnización y de conformidad con lo dispuesto por las leyes.

reconocer
el derecho
la propiedad
el derecho a la propiedad privada
la herencia
el derecho a la herencia
privar
los bienes
privar de los bienes
privar de los derechos
por causa justificada
la utilidad pública
el interés social
la indemnización
de conformidad con
la ley
de conformidad con lo dispuesto
por las leyes

uznawać
prawo
własność
prawo do własności prywatnej
spadek / dziedziczenie
prawo do dziedziczenia
pozbawiać
dobra / majątek / mienie
pozbawiać dóbr
pozbawiać praw
z uzasadnionej przyczyny
użyteczność publiczna
interes społeczny
odszkodowanie
zgodnie z
prawo / ustawa
zgodnie z prawem / zgodnie z przepisami prawa

Artículo 35

1. Todos los españoles tienen el deber de trabajar y el derecho al trabajo, a la libre elección de profesión u oficio, a la promoción a través del trabajo y a una remuneración suficiente para satisfacer sus necesidades y las de su familia, sin que en ningún caso pueda hacerse discriminación por razón de sexo.

el deber
el deber de trabajar
el derecho
el derecho al trabajo
el derecho a la libre elección de profesión
u oficio
el derecho a la promoción
el derecho a la remuneración
la discriminación por razón de sexo

powinność / obowiązek
obowiązek pracy
prawo
prawo do pracy
prawo do swobodnego wyboru zawodu lub zajęcia
prawo do awansu
prawo do wynagrodzenia
dyskryminacja ze względu na płeć

Artículo 38

Se reconoce la libertad de empresa en el marco de la economía de mercado. Los poderes públicos garantizan y protegen su ejercicio y la defensa de la productividad, de acuerdo con las exigencias de la economía general y, en su caso, de la planificación.

reconocer	uznawać
la libertad	wolność
la empresa	przedsiębiorstwo / firma
la libertad de empresa	wolność prowadzenia działalności gospodarczej
la economía	gospodarka / ekonomia
el mercado	rynek
la economía de mercado	gospodarka rynkowa
el poder público	władza publiczna
garantizar	gwarantować / zapewniać

TÍTULO II DE LA CORONA

Artículo 56

1. El Rey es el Jefe del Estado, símbolo de su unidad y permanencia, arbitra y modera el funcionamiento regular de las instituciones, asume la más alta representación del Estado español en las relaciones internacionales, especialmente con las naciones de su comunidad histórica, y ejerce las funciones que le atribuyen expresamente la Constitución y las leyes.

3. La persona del Rey es inviolable y no está sujeta a responsabilidad. Sus actos estarán siempre refrendados en la forma establecida en el artículo 64, careciendo de validez sin dicho refrendo, salvo lo dispuesto en el artículo 65, 2.

la Corona	korona / królestwo / monarchia
el Rey	król
el Estado	państwo
el Jefe del Estado	szeft państwa
la representación	reprezentacja / przedstawicielstwo
el Estado español	państwo hiszpańskie
las relaciones internacionales	stosunki międzynarodowe
las funciones	funkcje
ejercer las funciones	sprawować funkcje
atribuir las funciones	przypisywać funkcje / przydzielać funkcje / zadania
la Constitución	Konstytucja
las leyes	prawo / ustawy
inviolable	nietykalny / nienaruszalny
la responsabilidad	odpowiedzialność
no estar sujeto a responsabilidad	nie podlegać odpowiedzialności
el acto	czyn / działanie / akt
refrendar	kontrasygnować (składać pod dokumentem drugi podpis, by dokument ten stał się prawomocny)
el artículo	artykuł
la validez	ważność / prawomocność / moc prawna
carecer de validez	być nieważnym / nie mieć mocy prawnej
el refrendo	kontrasygnata (dodatkowe podpisanie aktu prawnego przez drugą osobę w celu uprawnocnienia go, przenoszące odpowiedzialność polityczną i prawną na dodatkowo podpisującego)
salvo lo dispuesto en el artículo	z zastrzeżeniem postanowień artykułu